

Svetovni dan lutk 2018

Dragi člani in članice Unime Slovenija, dragi ljubitelji lutk,

želim vam lep svetovni dan lutkarstva, veliko skupaj ustvarjenega gibanja, naj bo brezmejno!

Martina Maurič Lazar, predsednica združenja slovenskih lutkovnih umetnikov in prijateljev lutk Unima

Slovenska poslanica - Kulturno umetniško društvo Moment

Če se držimo načela, da smo si ljudje enaki, če res verjamemo v to, potem je naš glavni imperativ vključevalnost. Sprejemanje in potrjevanje različnih mnenj, pogledov, stališč in izrazov. Odprtost, komunikativnost in vedoželjnost so lastnosti, s katerimi z umetnostjo stopamo bližje pravim vprašanjem. Sodobno gledališče mora težiti k iskanju in raziskovanju različnih uprizoritvenih form in podirati predsodke o žanrski nekompatibilnosti različnih zvrsti in estetik. Lutkovno razmišljanje in uporaba lutkovnosti v uprizoritveni umetnosti ponujata svobodo izražanja in ustvarjanja - lutkovna umetnost ponuja odprtost, komunikativnost in vedoželjnost. Lutkovna umetnost je vključevalna.

Lutkovni ustvarjalci vdihujemo življenje - z oživljanjem smo tako inherentno povezani, da moramo nujno verjeti, oziroma dati priložnost vsemu. Beseda, prostor, telo, predmet, čas ... vse ima enakovredno možnost pomena, življenja in smisla. Ritmičnost, likovnost, muzikalnost so obredi s katerimi se umetni svet spreminja v živega. Dekonstrukcije pomenov, prostora, identitete so principi lutkovnosti, ki osvobajajo naše ustvarjanje in gledanje. Razvijajmo lastno domišljijo, poetiko, estetiko. Kršimo pravila, spoznavajmo svoje omejitve, ker jih bomo samo tako lahko prestopali. Raziskujmo nepravilnosti in dopuščajmo si učenje na lastnih napakah. Iščimo, tavajmo, verjemimo, fantazirajmo. Bodimo drzni.

Spodbujajmo se in kritizirajmo in si pokažimo, da cenimo to kar počnemo. Naj občinstvo začuti, da nas potrebuje, mi zagotovo potrebujemo njega. Naj od nas zahteva najboljše in ponudimo mu najboljše kar lahko - tudi najmlajšim, ki so že in bodo še postali naše občinstvo.

Delajmo umetnost. Razumimo umetnost kot temeljni medij sporazumevanja, sobivanja, soustvarjanja človeka vrednejših življenj. In lutke so eden osnovnih gradnikov te umetnosti. Naj nas lutkovna umetnost še naprej osvobaja.

Mednarodna poslanica - Werewere-Liking Gnepo

Izklesana glava
Poslikana pojava
Je mar to človek
Je to žival
Ali celo rastlina,
Nastala iz korenin ali odmrlega listja,
Je to rudnina,
Porojena naravnost iz kamnite gmote,
Je mar iz gline, prepolne kovin,
Ali pa je preprosto pena ali krpa ...

Je, predstavlja ljubljeno osebo
Prednika ali Duha varuha
A mogla bi biti zaobljubljeni kip
Maska ali pupa
Za lutko
Jo napravi animacija:
Nadenemo si masko ali sežemo po pupi
Sunkoma povlečemo možička kopitljačka
Animiramo lutko ...

Najsibo palica
Ali dežnik, roka ali stopalo
Da je le nekaj, kar moremo oživiti,
Ustvariti vtis, da živi lastno življenje
Da premore osebnost, značaj,
Načrt, cilj, povsem lastno usodo,

Da živi življenje kot vsa druga bitja
Življenje, povezano s tistim, ki oživlja, s Stvariteljem:
Življenje nasprotij, sem in tja žalobno,
a še raje polno smeha, čudovito ...

O lutkah se ne moremo preizpraševati,
Če ne preizprašamo porajanja nasploh
Še posebej porajanja Življenja
In še nekaj bolj porajanja živih bitij
Zdi se, da neodvisnih,
Čeravno njihova odvisnost ali soodvisnost
Pogosto presega golo Animacijo
In prav lahko postane čista Manipulacija ...

Ne moremo preizpraševati Stvaritelja
In tiste vrste posmeha,
Ki draži ta godrnjava prevpraševanja,
Ne da bi se podvrgli dodatnemu posmehu:
Tistemu, ki ga zmorejo otroške oči v sleherniku,
V prav vsakem gledalcu;
Le tako moremo ubežati
Obupu in nemoči
Zavoljo nenehno rastočih
Nestrpnosti in nasilja.

Ne zmoremo brez tega otroškega pogleda,
Če naj verjamemo oživljenim podobam,
Tem, ki so *Ndjundju*, ali tistim, ki so *Kakamu*,
In onim, ki so *Sogos Ba* in *Sogos Denw*.
Tu in tam imenitne in privlačne,
Neredko tako nenavadne in grozotne,
Kadar so strah vzbujajoče in sapo jemajoče
V tem sosledju, nič ne de
In vendar scela vzdramijo
Vso našo pozornost in pripravljenost
Verjeti v čarovnijo in njene raznotere moči,
Da bi spremenila svet in njegove navade.

In tako zaupamo lutkam,
Tiho jim prisluhujemo
Občudujemo njihove obraze in njihova usta
Tako sijajna posnemanja in prikaze
Naših družbenih Guignolov*:
Politikov, verujočih,
Mož in Žena,
Glasov Moči ali Trgovine
Vsi so tako mafijski
Tako nezanosno nenravni
Do solz smo ganjeni, ko vidimo, kako lutke vse razgalijo
Brez cenzure ali bombardiranj

Tudi tu, doma, v Afriki
Jih je najti, dvorne norce
Zmorejo lastno moč
Moč obstoja, moč biti

Darilo so, dediščina
Vednost so
Iz roda v rod
Obredni sprejem so
Bolj kot igrivost
So umetnost herojskega časa,
V katerem je govor vse preveč pod drobnogledom
In se ga odslej obdaja s ščitom,
Da bi obvarovali *vdove in sirote*.
Ti vzgibi izumiteljev in ustvarjalcev ...

Odpirajo v svobodo želeti si
Vstopiti v tista neraziskana vesoljstva
Kjer načini ustvarjanja
In zlasti oživljanja
Tekmujejo med seboj
V spoju vsesvetovne preračunljivosti
(Tako genske kot tehnološke)
In si odškrnejo svoj delež na trgu
Pa tudi dostojanstveno in častno mesto
Kakor jim pripada
Afriške lutke
Vstopajo v javni prostor
In razgrinjajo svojo manj običajno zgodbo
Iz lepega in skrivnostnega
Iz sanj in čudežnega
Izročeno nenehnosti
Neokrnjenega otroštva
V domišljiji človeštva.

In zatorej sem ob letošnjem svetovnem prazniku lutkovne umetnosti posebej ponosna in vesela, da sem bila izbrana, da nosim sporočilo Mednarodnega združenja lutkarjev in se poklonim tej umetniški obliki, ki še ni v polnosti razkrila celote bogastva človeške dediščine in njenega prispevka k resničnemu zavedanju vsega človeštva. Z molitvijo se obračam na vse, ki so mi zaupali to plemenito nalogo, in jim na tem mestu izrekam hvaležnost in spoštovanje.

* Vrsta lutke francoskega izvora.
(Prevedla Tjaša Koprivec)

Werewere-Liking Gnepo se je rodila v Eddy-Njock, 1.maja 1950 v Bondé v Kamerunu. Od leta 1978 živi na Slonokoščeni obali. Multidisciplinarna umetnica je avtorica več kot tridesetih knjig, od romanov in gledaliških tekstov do zgodb, esejev in poezije. Od leta 1986 je slikarka z mnogimi razstavami po vsem svetu. Je tudi dramaturginja, inovativna lutkarica in režiserka mnogih gledaliških spektaklov, označenih kot afriške opere. Igralka na odru in filmu, rap pevka ...

Raziskovalka tradicionalne vzgoje na Univerzi Abidjan (LENA) med leti 1979 and 1985; sodelovala je v "revoluciji" znotraj ritualnega gledališča in je ustanoviteljica umetniške skupine Ki-Yi Mbock. Razvila je sistem izobraževanja, ki se navdihuje v afriških iniciacijskih obredih, znotraj katerega nastopa kot "zvezda prebujevalka". Ta vloga ji omogoča podporo stotinam mladih ljudi iz problematičnih okolij, s svojo metodo jih je uspešno reintegrirala v družbo; za projekt je prejela nagrado 'City Heroes' nizozemskega Princa Clausa v letu 2000.

Ustanovila je Ki-Yi Pan-Afriško Fundacijo za vzgojo mladih skozi ustvarjalnost in razvoj leta 2001, svoje delo tam razvija do danes. Je prejemnica mnogih nagrad: francoske Arletty, belgijske René Praïle in nagrado Fonlon Nichols Univerze v Alberti; je "Vitezinja umetnosti in besede" v Franciji, Varuhinja reda Merit na Slonokoščeni obali, članica Visokega sveta francosko govoreče skupnosti med leti 1997 in 2003. Je prejemnica nagrade Noma, njen roman Amputiran spomin pa je bil leta 2007 razglašen za knjigo leta. Trenutno je stalna članica Akademije znanosti in umetnosti ter Akademije za afriško diasporno umetnost in kulturo Slonokoščene obale.